

Dkt. James S. Spiegel, Maadili ya Kikristo, Kipindi cha 7, Nadharia ya Amri ya Mungu

© 2024 Jim Spiegel na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. James S. Spiegel katika mafundisho yake kuhusu Maadili ya Kikristo. Huu ni kipindi cha 7, Nadharia ya Amri ya Mungu.

Sawa, baada ya kuchunguza nadharia kuu za maadili, utilitarianism, maadili ya Kantian, maadili ya wema, na nadharia ya mkataba wa kijamii, hebu tugeukie sasa mbinu zaidi za kidini au kitheolojia za maadili, tukianza na Nadharia ya Amri ya Mungu.

Na kuanzia hapo, tutazungumzia maadili ya sheria asilia. Kwa hivyo, Nadharia ya Amri ya Mungu, kwa ufupi, ni mtazamo kwamba matendo fulani ni sahihi au mabaya kwa sababu tu Mungu anasema hivyo. Mungu ametoa amri za kila aina katika maandiko.

Baadhi ya hizi ni amri za jumla sana, kama vile kumpenda Bwana Mungu wako kwa moyo wako wote, akili, roho, na nguvu zako zote na kumpenda jirani yako kama nafsi yako. Baadhi ni amri mahususi sana, kama vile mawaidha mbalimbali tunayopata katika nyaraka za Paulo na vitabu vingine vya Biblia. Katika kitabu cha Mambo ya Walawi, tunapata aina zote za sheria za kesi zinazoelezea hali mahususi sana ambazo zinaweza kuhusisha ukungu au utoaji wa maji mwilini na nini cha kufanya katika hali hizo mahususi.

Kuna alama nyingi, kama si mamia, kati ya hizi. Kwa hivyo, kuanzia kanuni za kimaadili zisizoeleweka na za jumla hadi amri maalum kuhusu hali maalum, maandiko yamejaa amri. Umuhimu wa amri za kimungu, linapokuja suala la kufikiria tu kuhusu maadili na kuelewa dhana zetu za wajibu na wajibu wa kimaadili, ni kwamba amri hizi zinatufunga kwenye kiwango fulani.

Unaweza kusema kwamba amri za Mungu zina athari ya kufunga. Katika neno wajibu, neno la msingi ni legare , ambalo linamaanisha kufunga. Neno hilo la Kilatini linamaanisha kufunga.

Mtu yeyote ambaye ana wajibu, kimantiki, angeangalia hilo. Naam, inaeleweka kwamba tungekuwa na uhusiano huo na kufungwa kwa namna fulani. Tunatumia msembo wa wajibu.

Siwezi kwenda nawe kwenye sinema usiku wa leo. Kwa nini? Kwa sababu nina wajibu wa kufanya jambo hili lingine. Nilimwambia rafiki yangu ningemfanyia kazi hii au kufanya hivi au vile.

Kuna aina ya kufunga tunakohusisha na wajibu. Amri za Mungu huweka wajibu kwa maana kwamba zinatufunga kwa chochote kile ambacho kiwango cha Mungu ni. Kwa hivyo, hilo ni wazo la msingi katika nadharia ya amri za Mungu.

Mungu hutoa amri, na kwa sababu tu Mungu ametoa amri hizi, tunalazimika kuzitii. Sasa, hii ni nadharia maarufu miongoni mwa Wakristo, na nadhani ni wazi zaidi katika ukweli kwamba Wakristo wanapoulizwa maoni yao kuhusu suala fulani, suala fulani la maadili, hata kama hawangejiita wananadharia wa amri za Mungu, ukweli kwamba msukumo wao wa kwanza ni kwenda kwenye maandiko na kuona Mungu anasema nini kuhusu suala hili maalum. Au ni nini ndani ya maandiko kinachoweza kutumika kwa suala hili, iwe ni utoaji mimba, euthanasia, adhabu ya kifo, kuhalalishwa kwa dawa za kulevya, au chochote kile?

Tunaenda kwenye maandiko na kuona kile ambacho Mungu ametuagiza tufanye. Anatuambia jinsi tunavyopaswa kuishi maisha yetu. Tutashauriana na hilo, na kisha tutajua ni njia gani sahihi ya kutenda.

Kwa muda mrefu, wakosoaji, wakosoaji wa kidini, wasioamini Mungu, na wasioamini Mungu wamepuuza nadharia ya amri ya Mungu kwa kutumia hoja ambayo Plato alitupa, hasa Socrates, katika moja ya mazungumzo ya Plato, Euthyphro. Hiyo sasa inaitwa Mtanziko wa Euthyphro, ambao, ukienda kwenye tovuti yoyote ya wasioamini Mungu, wakati fulani, utaona hoja hii ikitolewa dhidi ya nadharia ya amri ya Mungu. Huna haja ya wasioamini Mungu kusisitiza kwamba ninyi Wakristo ni wajinga na wapumbavu sana kufikiri kwamba mnaweza kupata maadili katika Mungu.

Hujui kwamba Socrates alikanusha hilo miaka 2,500 iliyopita? Kwa hivyo, Mtanziko wa Euthyphro kimsingi unasema kwamba ikiwa wewe ni mwanadharia wa amri za Mungu, unalazimika kuchagua kati ya moja ya chaguzi mbili tofauti, ambazo zote mbili ni mbaya sana. Katika muktadha wa mazungumzo ya Plato, Euthyphro, hii inatokana na mazungumzo kati ya Socrates na mtu anayesubiri nje ya ukumbi wa Mfalme Archon, ambaye ni hakimu anayesimamia migogoro ya kidini. Socrates anasubiri kumwona hakimu huyu mwenyewe, na Euthyphro na Socrates wanaanza mazungumzo haya. Euthyphro anamwuliza kwa nini yuko hapo.

Anaelezea kwamba amelelewa kwa mashtaka ya kutotii sheria, kuwapotosha vijana, na kubuni miungu ya uongo, kama ilivyotokea kwa sababu Socrates aliamini katika mungu mmoja tu badala ya pantheon nzima ya Ugiriki. Unafanya nini hapa, Socrates anauliza Euthyphro. Anasema, sawa, ninamshtaki baba yangu kwa mauaji.

Je, ni kweli? Loo, baba yako mwenyewe? Ndiyo. Alifanya nini? Naam, alimuua mtumishi. Naam, mtumishi huyo alikuwa amefanya nini? Je, kulikuwa na kitu alichofanya ambacho kilimfanya baba yako achukue hatua kali hivyo? Ndiyo, kwa kweli, alikuwa amemuua mtumishi mwingine.

Kwa hivyo, una mtumwa aliyemuua mtumwa, na baba yako akamuua mtumwa aliyemuua. Hilo lilitokeaje? Naam, alimfunga. Alitaka kupata mamlaka, kupata msaada, na akamfunga na kumtupa kwenye shimo, na alipokuwa akitaka kupata msaada, mtumishi huyo alikufa.

Kwa hivyo, baba yako alimuua muuaji, na unamshtaki sasa. Hiyo ni kweli. Lo, hiyo inavutia.

Lazima uwe na ufahamu mzuri wa haki na haki na wema ili uwe jasiri sana kumshtaki baba yako kwa mauaji. Jibu la Euthyphro ni, kwa kweli, ndiyo, nina ufahamu mzuri na mkali wa mema na mabaya, na najua niko hapa. Naam, unaweza kunisaidia hapa na kuniambia tu, kwa kuwa mimi, Socrates, ninateswa kwa utovu wa sheria, naweza kutumia ufahamu wako kuhusu tofauti kati ya kile kilicho cha Mungu na kile kisicho cha Mungu.

Je, unaweza kunifafanulia uchamungu ni nini na wema ni nini? Na Euthyphro anaanza na ufafanuzi dhaifu sana ambao ni mahususi sana. Mwanzoni anafafanua wema kama kumshtaki mkosaji kwa kosa lake. Sawa, tunatafuta kitu cha jumla zaidi ya hicho.

Sawa. Ufafanuzi bora anaoutoa ni wema au uchamungu ni kile ambacho miungu yote hupenda na kile ambacho miungu yote huchukia. Huo ni utovu wa nidhamu.

Huo ni ubaya, uovu. Loo, sawa. Socrates anasema ni bora zaidi kuliko fasili zako zingine.

Jambo moja tu zaidi. Je, unaweza kunijibu swali hili? Hakika. Je, miungu hupenda uchamungu kwa sababu ni mzuri, au ni mzuri kwa sababu wanaupenda? Nini? Hilo linaonekana kama aina ya swali dogo.

Kwa kweli, sivyo. Kama wanaipenda kwa sababu ni nzuri, hiyo inaonyesha kuna kitu kingine zaidi ya miungu wanaopenda kilichoifanya iwe nzuri. Kama ni nzuri kwa sababu ni ya kupenda, kama ni nzuri kwa sababu wanaipenda, basi swali ni, kwa nini wanaipenda? Kwa hivyo, kwa vyovyote vile, umekwama kidogo.

Hatimaye, Euthyphro anaondoka, akiwa amekasirika sana, kama ilivyo kawaida kwa Socrates na mahojiano yake. Huenda hiyo ndiyo iliyomfanya auawe. Ni watu waliomkasirikia tu jamaa huyo.

Kwa hivyo, tunaweza kurekebisha, kama wengi walivyofanya, tatizo hili la Euthyphro kwa muktadha wa imani ya Mungu mmoja, hasa ule unaohusiana na amri za kimungu. Hili hapa. Je, Mungu anaamuru kitu kwa sababu ni kizuri, au ni kitu kizuri kwa sababu Mungu anakiamuru? Sasa, tukisema kwamba Mungu anaamuru X, chochote kile, kwa sababu ni kizuri, hiyo ina maana kwamba wema hufafanuliwa bila kujali mapenzi ya Mungu.

Na hilo linashinda msimamo huo tangu mwanzo. Ukichukua mtazamo wa mwisho na kusema kwamba kitu ni kizuri kwa sababu Mungu anakiamuru, basi hilo linazua swali, kwa nini Mungu anakiamuru? Na hilo linaturudisha kwenye swali la awali. Au unaweza, kama ilivyo, Waislamu kuchukua mbinu hii. Wangesema kwamba Mungu anaamuru tu kile anachofanya.

Angeweza kufanya chochote kiwe cha haki ikiwa angetaka. Angeweza kuamuru ubakaji, angeweza kuamuru mateso, angeweza kuamuru unyanyasaji wa watoto, na mambo hayo yote yangekuwa mazuri. Lakini aliamuru tu mambo aliyofanya.

Na hilo linaonekana kuwa tatizo kwa wengi wetu. Subiri kidogo, inaonekana kuna kitu kibaya sana na mambo hayo kiasi kwamba kuyaamuru kwa Mungu hakungeyafanya mambo hayo kuwa mazuri. Kwa hivyo, tunawezaje kuepuka tatizo hili? Inaonekana kama chaguo lolote kati ya hayo ni baya.

Tufanye nini? Mwanafalsafa wa kisasa wa dini Richard Swinburne anashughulikia hili kwa kusema kwamba pembe mbili za tatizo hili zinahusu aina mbili tofauti za ukweli wa maadili. Kwa hivyo, anatofautisha kati ya ukweli wa maadili unaohitajika na ukweli unaotegemewa. Ukweli wa maadili unaohitajika ni kweli katika ulimwengu wote unaowezekana.

Ilibidi ziwe za kweli, na haziwezi kuwa vinginevyo. Ukweli wa maadili unaotegemewa, hata hivyo, ni wa kweli kwa sababu ya ukweli fulani kuhusu ulimwengu huu. Kwa hivyo, kulingana na Swinburne, Mungu anaamuru vitendo muhimu vya lazima kwa sababu tu ni vyema ndani yake.

Tenda kwa haki; kwa mfano, kuwa mkweli. Lakini vitendo vya lazima vinavyotegemeana ni vizuri kwa sababu Mungu anaviamuru haswa kwamba unapaswa kulipa deni hili kwa mtu huyu.

Unapaswa kumwambia ukweli mtu huyu; haya yanategemea hali ya maisha. Na kwa hivyo, Mungu ametuamuru kufuata sheria fulani katika miktadha fulani.

Hizo zingekuwa hatua za lazima zinazotegemeana kinyume na zile ambazo lazima ziwe hivyo na haziwezi kuwa vinginevyo. Hiyo ndiyo njia ya Swinburne ya kushughulikia hilo. Mimi si shabiki mkubwa wa hilo.

Napendelea zaidi suluhisho la Aquinas. Njia yake ya kushughulikia hili ni kusema kwamba Mungu anaamuru mambo anayoamuru si kwa sababu ya asili ya matendo bali kwa sababu ya yeye ni nani. Ni asili yake ndiyo kiwango cha wema.

Amri zake hutumia tu asili yake, kana kwamba ni, au zinatambia asili yake inamaanisha nini kuhusu hali hiyo maalum au muktadha wa maisha. Kwa hivyo, amri zake zinatujulisha asili ya Mungu. Kwa njia nyingi, zinatambia tufuate asili ya Mungu.

Kwa hivyo, anaposema tusiue, ni kwa sababu Mungu yuko hai na yeye ni haki. Anapotuambia tumheshimu zaidi ya vitu vyote, hilo si jambo la kiholela. Ni kwa sababu asili ya Mungu ni kwamba ni sawa na bora kumwona kwanza kuliko vitu vyote.

Na kadhalika kwa amri zote ambazo Mungu hutoa. Kuna njia nyingi sana za kutueleza asili ya Mungu. Yeye ndiye kiwango cha wema.

Kwa hivyo, Mungu anaamuru anachoamuru kwa sababu ya Mungu ni nani. Kwa hivyo, kusudi la amri za kibiblia si kuunda ukweli fulani wa maadili. Ukweli huu wa maadili ni wa milele.

Kusudi la amri za kibiblia ni epistemolojia, kutufahamisha kuhusu kile kilicho kweli na chema kimaadili. Na, bila shaka, yote hayo ni mtiririko wa Mungu ni nani na asili yake ni nini. Kwa hivyo, amri za kibiblia kimsingi ni epistemolojia.

Hazibuni ukweli wa maadili, na hazituarifu kile ambacho baadhi ya viwango vilivyo juu ya Mungu vimetuambia. Hapana, zinatuarifu matokeo ya asili ya kimungu kwa njia zetu mbalimbali za mwenendo. Hiyo ndiyo njia ya Thomistic ya kutatua Mgogoro wa Euthyphro.

Peter Geach, mwanafalsafa Mkatoliki wa muda mrefu, ana mtazamo wa kuvutia kuhusu maadili ya amri za Mungu. Anasisitiza kwamba si maarifa yote ya kimaadili yanategemea ujuzi wa Mungu kwa sababu anasema ufunuo wowote wa kimungu unaodaiwa lazima utathminiwe kwa maneno ya kimaadili, kifalsafa, ili tuweze kutambua kwamba huo ni mawasiliano yanayowezekana kutoka kwa Mungu. Tunaleta mawazo fulani ya kifalsafa na ya kimaadili katika usomaji wetu wa maandiko, na ndiyo maana sisi tunaohukumu maandiko kuwa yanatoka kwa Mungu, ndiyo maana tunahukumu kuwa hivyo.

Kwa hivyo hata tathmini yetu ya maandiko na viwango vya maadili tulivyo navyo huko ni vya kifalsafa, anasema. Tena, yeye ni Mkatoliki mcha Mungu. Alikuwa mume wa GEM Anscombe, ambaye alikuwa mwanafalsafa aliyempinga CS Lewis katika sura katika toleo la kwanza la kitabu chake kuhusu miujiza ambayo ilikuwa na athari kubwa kwa Lewis.

Alilichukulia kwa uzito sana. Alikuwa mwanafalsafa wa kiwango cha juu, na Geach na Anscombe walikuwa timu nzuri. Kwa hivyo, hata hivyo, ni mtazamo wa Geach kwamba kwa kuwa maarifa fulani ya maadili hutangulia maarifa ya Mungu, maarifa mengine ya maadili hayategemei maarifa ya Mungu.

Sikubaliani sana na hilo, lakini huo ni mtazamo muhimu ambao ungekuwa wa kawaida zaidi katika mila ya sheria asilia. Tutazungumzia kuhusu maadili ya sheria asilia baadaye. Kwa hivyo, kutohitajika kwa ujumla kwa vitendo fulani kama vile kusema uongo, kuuu watoto wachanga, uzinzi, anasema, nukuu, yenyewe ni tangazo la sheria ya Mungu inayokataza kabisa vitendo hivyo.

Na hii ni kweli, anasema, hata kama mtu hatambui kwamba hii ni tangazo la sheria ya Mungu, hata kama haamini kwamba kuna Mungu, na kwamba, tena, hiyo ni sheria ya asili ya maadili. Kwamba Mungu ameandikwa moyoni mwetu. Namaanisha, sheria ya Mungu, hiyo ndiyo sitiari ya Mtume Paulo katika Warumi 2, nadhani, iliyoandikwa moyoni mwetu ni sheria ya Mungu.

Hata bila kusoma maandiko, tunajua msingi wa mema na mabaya, na ndiyo maana tunapoyakaribia maandiko, tunaleta mfumo fulani wa maadili ambao unaweza kutuwezesha kutathmini kile ambacho Biblia inatuambia kuhusu jinsi tunavyopaswa kuishi kimaadili kimsingi kiko katika njia sahihi. Hiyo ni kwa sababu ya ufahamu huu wa asili wa sheria ya Mungu. Kwa hivyo wakati ujao, tutazungumzia kuhusu maadili ya sheria asilia, lakini hiyo ni nadharia ya amri ya kimungu.

Huyu ni Dkt. James S. Spiegel katika mafundisho yake kuhusu Maadili ya Kikristo. Huu ni kipindi cha 7, Nadharia ya Amri ya Mungu.